

Pracovní list

Předmět: Přírodopis

Ročník: sedmý

Opakování vzdělávacího celku: Obratlovci v lidských sídlech - hlodavci

Po přečtení textu odpověz na otázky, některé informace najdeš i v zápise v sešitě.

Hlodavci jsou nejpočetnější řád z celé třídy savců. Většinou jde o menší živočichy. Jejich charakteristickým rysem je tvar a uspořádání zubů. Přední řezáky jsou přeměněny v hlodáky, špičáky chybí úplně. Většina hlodavců je býložravá. Jejich největším žijícím zástupcem je kapybara. Z hlodavců žije v lidských obydlích často **myš domácí**. Škodí všude tam, kde se přechovávají potraviny. Může být přenašečem onemocnění. Myši se podobá mnohem statnější **krysa**, která je u nás poměrně vzácná. Mohutnějším hlodavcem, který doprovází člověka, je **potkan**.

Rozšíření krys a potkanů ve starověku a středověku se dá přesně doložit podle opakujících se epidemií jedné z nejobávanějších nemocí té doby – moru - proslulé černé smrti. Právě na krysách totiž parazituje blecha morová, která je přenašečem této nemoci. Když krysy z Evropy ve středověku zmizely a na jejich místo nastoupili potkani, vymizely i morové epidemie. Potkani – milovníci studených vlhkých podzemních prostor - totiž hostiteli blechy morové nejsou.

I oni však stejně jako myši šíří řadu smrtelných nemocí, ty však málokdy propuknou ve velkém, aby se dalo mluvit o epidemii. Na druhou stranu se právě potkani a myši paradoxně zařadili mezi nejdůležitější pomocníky v boji proti nemocem. Obě tato zvířata se osvědčila jako laboratorní a za řadu let jejich „práce“ ve výzkumných a lékařských laboratořích dopomohla k vývoji celé řady humánních (tj. určených lidem) léků.

Soužití myši s lidmi má mnohem delší historii než soužití lidí s krysami a potkany: první myši, se k lidem připojily už před osmi tisíci lety hned, jak se člověk usadil a začal v tzv. úrodném púlměsíci (oblast od Egypta po Mezopotámii) pěstovat obilí. Odtud se myši začaly šířit do dalších oblastí.

- Který hlodavec se vyskytuje v **nadzemních** prostorách obydlí? **krysa**
- Který hlodavec se vyskytuje v **podzemních** částech budov? **potkan**
- Jak **chráníme** obydlí před myší domácí? **chov kočky domácí, pasti**
- Do jaké třídy živočichů zařazujeme hlodavce? **savci**
- O kterém živočichovi se v textu mluví jako o parazitovi? **blecha morová**

- Jakým způsobem mohou být myši a potkani pro člověka užiteční?
pro výzkum nemocí, k vývoji léků

Hubení potkanů různými chemickými látkami se říká deratizace. Potkani jsou však velmi učenliví živočichové, rychle využívají získané zkušenosti a nástrahám se vyhýbají, takže snižování jejich počtu je velmi obtížné. Nejdůležitější je prevence (předcházení) rozšiřování potkanů. Spočívá v zachování čistoty a ve včasném odstraňování odpadků z okolí lidských obydlí.

Někteří z uvedených živočichů, např. myš se živí potravinami, které tak pro člověka znehodnocují. Říkáme, že mu konkurují v nárocích na potravu, jsou to konkurenti člověka. Vzájemně mezi sebou soupeří o podmínky k životu.

- Jak se **nazývá** hubení potkanů? **deratizace**
- Vysvětli pojem **prevence**. **soustava opatření**
- Jakými způsoby zamezujeme rozšiřování potkanů? **zachování čistoty, včasné odstraňování odpadků**
- Jaký je **název** organismů, které spolu vzájemně soupeří? **konkurenti**

Na obrázku je největší hlodavec. Pokus se zjistit jeho název.

Kapybara je největší žijící hlodavec. Jejich přirozeným prostředím jsou tropické a teplé kraje Jižní Ameriky východně od And, vždy blízko u vody.

Vypracovala: Mgr. Marcela Honzírková